

Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości

Szczepionka przeciw COVID-19: zalecenia dla dorosłych

Ulotka informacyjna
dotycząca szczepionek
przeciwko COVID-19,
przeciwwskazań do szczepień
i zaleceń Polskich Towarzystw
Naukowych o szczepieniach dorosłych
z chorobami współistniejącymi

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Photo by Andrea Piacquadio from Pexels

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

**Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości**

Szanowni Państwo,

Oddajemy do państwa dyspozycji poradnik na temat szczepienia przeciwko COVID-19.

Jesteśmy świadkami wielkiego przełomu. Dzięki rozwojowi nauki i medycyny stworzono szczepionkę, która daje nam niepowtarzalną szansę na powrót do normalności.

Mamy nadzieję, że poniższa broszura rozwieje wątpliwości, wyjaśni trudniejsze zagadnienia, da odpowiedź na nurtujące pytania.

Z wyrazami szacunku i życzeniami zdrowia

**Zarząd Fundacji
Szczepienia – Rozwiewamy Wątpliwości**

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości

Spis treści

1. Jakie mamy dostępne szczepionki na SARS-CoV-2?
2. Jaki jest skład szczepionek przeciwko COVID-19?
3. Co jest, a co nie jest **przeciwwskazaniem** do szczepień przeciwko SARS-CoV-2?
- 4-7. Stanowiska Polskich Towarzystw Naukowych w sprawie szczepień przeciwko SARS-CoV-2.
8. Szczepienie przeciw SARS-CoV-2 a alergie.
9. Postępowanie z pacjentem z anafilaksją w wywiadzie.
- 10-11. Jak postępować w przypadku ciąży, w kontekście szczepionek mRNA przeciw COVID-19?
12. Jak postępować w przypadku planowania ciąży w kontekście szczepionek przeciw COVID-19?
- 13-14. Stanowisko w sprawie szczepienia przeciw COVID-19 w okresie laktacji.
15. Czy mogę zachorować na COVID-19 po podaniu szczepienia?
16. Czy szczepienie przerywa łańcuch transmisji wirusa?
17. Dlaczego szczepimy po przejściu COVID-19?
18. Jak często trzeba będzie się szczepić?
19. Jakich NOP-ów można się spodziewać po podaniu szczepienia przeciwko SARS-CoV-2?
- 20-21. Kwestionariusz wstępnego wywiadu przesiewowego przed szczepieniem osoby dorosłej przeciw COVID-19.
22. Instrukcja dla lekarza do kwestionariusza wstępnego wywiadu przesiewowego przed szczepieniem osoby dorosłej przeciw COVID-19.
23. Źródła.

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości

Jakie mamy szczepionki przeciwko koronawirusowi SARS-CoV-2? (ang. Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus-2)

W chwili obecnej (stan na dzień 29 stycznia 2021) dostępne są trzy szczepionki przeciw COVID-19.

Kluczowym składnikiem zarówno preparatu **Comirnaty**[®] (producent Pfizer[®] oraz BioNTech[®]) jak i preparatu firmy **Moderna**[®], jest fragment informacyjnego kwasu rybonukleinowego (mRNA).

Cząsteczka mRNA po podaniu osobie szczepionej wykorzystuje aparat translacyjny gospodarza (rybosomy) do syntezy fragmentu białka S wirusa SARS-CoV-2, które odgrywa kluczową rolę w procesie zakażenia komórek przez nowy gatunek koronawirusa.

Proteina ta zostaje następnie zaprezentowana na błonie komórkowej komórek mięśniowych gospodarza, co generuje odpowiedź immunologiczną. Jako że cząsteczka mRNA jest bardzo nietrwała, ulega ona szybkiej degradacji wewnątrzkomórkowej.

28 stycznia zatwierdzono także do użytku w Europie trzecią szczepionkę o nieco odmiennym mechanizmie działania (producent **AstraZeneca**[®]). Bazuje ona na zmodyfikowanym, niezdolnym do namnażania i wywołania choroby małym adenowirusie, który również zawiera w swoim materiale genetycznym sekwencję kodującą białko S wirusa SARS-CoV-2.

Po podaniu szczepienia adenowirus wnika do ludzkich komórek, które następnie wytwarzają białko S, prezentują je na błonie komórkowej wywołując odpowiedź immunologiczną.

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości

Jaki jest skład szczepionek mRNA przeciw COVID-19?

• Pfizer/BioNTech:

1. mRNA: jednoniciowy, informacyjny RNA (mRNA) z czapeczką na końcu 5', wytwarzany z wykorzystaniem bezkomórkowej transkrypcji in vitro na matrycy DNA, kodujący białko szczytowe (ang. spike, S) wirusa SARS-CoV-2.

Substancje pomocnicze:

1. Lipidy (tłuszcze): 2-[(glikol polietylenowy)-2000]-N,N-ditetradecyloacetamid, 1,2-distearoilo-sn-glicero-3-fosfocholina, cholesterol, (4-hydroksybutylo)azanediylobis(heksano-6,1-diylobis(2-dekaniian heksylu).

2. Sole, cukry, bufony: chlorek potasu, diwodorofosforan potasu, chlorek sodu, dwuwodny fosforan disodu, sacharoza.

W opakowaniu szczepionki znajduje się również woda do wstrzykiwań.

• Moderna:

1. mRNA: jednoniciowy, informacyjny RNA (mRNA) z czapeczką na końcu 5', wytwarzany z wykorzystaniem bezkomórkowej transkrypcji in vitro na matrycy DNA, kodujący białko szczytowe (ang. spike, S) wirusa SARS-CoV-2.

Substancje pomocnicze:

1. Lipidy (tłuszcze): glikol 1,2-dimirystylo-rac-glicero-3-metoksypolietylenowy o masie cząsteczkowej 2000 (PEG2000 DMG), 1,2-distearoilo-sn-glicero-3-fosfocholina, cholesterol, lipid SM-102.

2. Sole, cukry, bufony: trometamol, chlorowodorek trometamolu, kwas octowy, trójwodny octan sodu, sacharoza.

W opakowaniu szczepionki znajduje się również woda do wstrzykiwań.

Szczepionki mRNA (firmy Pfizer/BioNTech i Moderna) **nie zawierają** ani białka jaja kurzego, ani żelatyny, ani lateksu ani innych konserwantów (poza wymienionymi powyżej).

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości

Co jest, a co nie jest przeciwwskazaniem do szczepień?

Co **jest** przeciwwskazaniem do szczepień przeciwko SARS-CoV-2:

- nadwrażliwość (czyli reakcja alergiczna lub anafilaktyczna) na którąkolwiek z substancji zawartych w preparacie;
- ostra infekcja, szczególnie przebiegająca z gorączką.

Co **nie jest** przeciwwskazaniem do szczepień przeciwko SARS-CoV-2:

- katar lub lekka infekcja z gorączką do 38,5 lub bez niej (takim przykładem może być np. nawrót opryszczki wargowej bez dodatkowych objawów ogólnoustrojowych);
- zaburzenia krzepnięcia, małopłytkowość, ale jako że **należy zachować szczególną ostrożność przy podawaniu szczepionki** – należy o chorobie poinformować osobę wykonującą iniekcję oraz obserwować ewentualne krwawienie z miejsca wkłucia;
- zaburzenia odporności, ale u takich osób (oraz u stosujących leki immunosupresyjne) szczepienie może być **mniej skuteczne**;
- choroby autoimmunologiczne. Osobom cierpiącym z powodu tych chorób należy szczególnie **zalecić** szczepienie, ponieważ są narażone na cięższy przebieg COVID-19. Nadpobudliwość układu immunologicznego może bowiem doprowadzić do powstania tzw. burzy cytokinowej (czyli niekontrolowanej produkcji substancji prozapalnych). Ta z kolei reakcja prowadzi do uszkodzenia tkanek i niewydolności wielonarządowej, co uznaje się za stan bezpośredniego zagrożenia życia. Szczepienie jest zdecydowanie bezpieczniejszą opcją. Po szczepieniu może (ale **nie musi** i zwykle tak się nie dzieje) pojawić się chwilowe zaostrzenie schorzenia;
- choroby przewlekłe: cukrzyca, nadciśnienie tętnicze, choroby płuc takie jak POChP, astma oskrzelowa, niewydolność nerek, wątroby, itp. Szczepienie jest **szczególnie zalecane** dla tych grup, ponieważ pacjenci z takim obciążeniami są narażeni na cięższy przebieg COVID-19.

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

**Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości**

Stanowisko Polskiego Towarzystwa Gastroenterologii oraz Konsultanta Krajowego w dziedzinie gastroenterologii w sprawie szczepień przeciw COVID-19 u pacjentów z nieswoistymi chorobami zapalnymi jelit

NChZJ w stadium remisji nie stanowi przeciwwskazania do szczepienia. Korzyści z zastosowania czynnej immunoprofilaktyki mogą być największe u pacjentów nie stosujących leków o działaniu immunosupresyjnym.

Dlatego też u chorych, u których planowane jest włączenie terapii lekami immunomodulacyjnymi lub biologicznymi, należy przeprowadzić szczepienia przed rozpoczęciem leczenia – o ile jest to możliwe.

Jednak w przypadku stosowania leków wpływających na mechanizmy immunologiczne, szczepienie jest również zalecane.

Racjonalne wydaje się takie zaplanowanie dawek szczepionki, aby nie nakładały się z momentem podania dawki leku biologicznego. Optymalny odstęp czasowy, jaki należy zachować między podaniem leku biologicznego, a aplikacją szczepionki nie został jednak do tej pory jednoznacznie określony.

U chorych, u których stosowane przewlekłe leki immunomodulacyjne warunkują remisję NChZJ, nie należy tych leków odstawiać i sytuacja ta nie stanowi przeciwwskazania do szczepienia przeciw COVID-19.

Jedynym bezwzględnym przeciwwskazaniem do szczepienia przeciw COVID-19 jest ogólnoustrojowa reakcja anafilaktyczna po poprzedniej dawce szczepionki lub przebyta ogólnoustrojowa reakcja anafilaktyczna na substancje wchodzące w skład szczepionki. Należy także zachować szczególną ostrożność u osób, u których wystąpiła reakcja anafilaktyczna w przeszłości na jakąkolwiek substancję.

Przeciwwskazaniem czasowym jest aktywna, niekontrolowana postać NChZJ. W takich sytuacjach w pierwszej kolejności należy doprowadzić do remisji choroby, a następnie ponownie przeprowadzić kwalifikację do szczepienia.

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

**Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości**

Stanowisko Polskiego Towarzystwa Onkologii Klinicznej

„Szczepionka przeciwko COVID-19, podobnie jak szczepionka przeciwko grypie, nie zawiera „żywych” form wirusa. Nie stanowi więc żadnego poważnego zagrożenia dla zdrowia osoby poddawanej szczepieniu. Jedyne działania uboczne są odczyny w miejscu podania oraz reakcje alergiczne.

Tym samym, podobnie jak w przypadku szczepień przeciwko grypie, które są zalecane corocznie dla chorych na nowotwory, szczepienie przeciwko COVID-19, powinno od zaraz stać się standardem postępowania wspomagającego w onkologii”.

Stanowisko ZG Polskiego Towarzystwa Neurologicznego ws. szczepień przeciwko wirusowi SARS-CoV-2 pacjentów z chorobami neurologicznymi

Stosowanie tej szczepionki w przypadku pacjentów z chorobami układu nerwowego wydaje się całkowicie bezpieczne. Należy zwrócić uwagę, że u niektórych osób przewlekle leczonych z powodu choroby zasadniczej lekami immunosupresyjnymi mogą wystąpić problemy z wytworzeniem odporności poszczepiennej.

Szczególnie w przypadku pacjentów znajdujących się, z uwagi na bardziej zaawansowany wiek i choroby współistniejące, w grupie podwyższonego ryzyka ciężkiego przebiegu infekcji COVID-19 (np. u chorych po udarze mózgu) bilans korzyści znacząco przewyższa ewentualne ryzyko związane ze szczepieniem przeciwko SARS-CoV-2.

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

**Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości**

Stanowisko Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Reumatologicznego i Konsultanta Krajowego w dziedzinie reumatologii

1. Pacjenci z chorobami autoimmunologicznymi i zapalnymi stawów oraz przedstawiciele personelu medycznego opiekującego się ww. chorymi powinni zostać zaszczepieni przeciwko COVID-19, jeśli nie występują ogólne przeciwwskazania.
2. Szczepieniem powinny być objęte także osoby, które w przeszłości były zakażone SARS-CoV-2/chorowały na COVID-19.
3. U pacjentów, u których planowane jest szczepienie przeciwko innym chorobom zakaźnym, w tym grypie, zaleca się odstęp pomiędzy szczepieniami wynoszący co najmniej 14 dni.
4. U pacjentów z nowo rozpoznaną chorobą autoimmunologiczną lub zapalną stawów, jeśli ich stan zdrowia na to pozwala, zaleca się szczepienie przed planowanym rozpoczęciem terapii immunosupresyjnej, która potencjalnie może zmniejszyć skuteczność szczepienia.
5. U pacjentów stosujących glikokortykosteroidy lub klasyczne leki modyfikujące lub leki immunosupresyjne lub leki biologiczne lub inhibitory kinaz janusowych szczepienia najlepiej wykonywać, gdy choroba jest w fazie remisji lub niskiej aktywności, jeśli jest to możliwe.
6. Szczepienie jest najbardziej skuteczne, gdy stopień immunosupresji jest niski, jednak nie zaleca się zmniejszania dawek stosowanych leków lub wstrzymania terapii, jeśli ryzyko zaostrzenia choroby jest umiarkowane lub wysokie.
7. U pacjentów będących w trakcie terapii i planowanego szczepienia, w przypadku remisji lub niskiej aktywności choroby, doświadczony reumatolog w porozumieniu z pacjentem może podjąć decyzję o stosowaniu najmniejszych skutecznych dawek leków lub krótkim czasowym wstrzymaniu terapii, jeśli w jego opinii może to poprawić skuteczność szczepienia, a ryzyko zaostrzenia choroby jest niskie.
8. W związku z mechanizmem działania rytuksymabu i jego potencjalnym większym wpływem na skuteczność szczepienia, w przypadku stosowania tego leku należy skonsultować się z reumatologiem w sprawie optymalnego terminu szczepienia.
9. Każdy pacjent, u którego planowane jest szczepienie lub po zaszczepieniu, w przypadku wątpliwości lub obaw związanych ze swoim stanem zdrowia, powinien się skontaktować z doświadczonym reumatologiem, najlepiej prowadzącym jego leczenie.
10. Ostatecznej kwalifikacji do szczepienia, z uwzględnieniem aktualnego stanu zdrowia pacjenta, dokonuje lekarz.

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

**Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości**

Stanowisko Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego

- Szczepienie przeciwko COVID-19 zaleca się u pacjentów z przewlekłą chorobą nerek, przyjmujących leki immunosupresyjne w leczeniu kłębuszkowych zapaleń nerek, u chorych dializowanych oraz po przeszczepieniu nerki. Pacjenci tacy należą do grupy zwiększonego ryzyka cięższego przebiegu COVID-19, a nawet zgonu i powinni być szczepieni w pierwszej kolejności
- Szczepienie przeciwko COVID-19 nie koliduje z innymi szczepieniami, m.in. przeciwko grypie i pneumokokom (zaleca się, aby odstęp pomiędzy szczepieniem przeciwko COVID-19 a innymi szczepieniami wynosił >14 dni, aby uniknąć sytuacji nakładania się ewentualnych niepożądanych odczynów poszczepiennych, co mogłoby utrudnić ich różnicowanie)
- Należy wziąć pod uwagę, że u pacjentów, którzy w czasie hemodializy otrzymują heparynę, po domięśniowym podaniu szczepionki może powstać krwiak

Stanowisko Polskiego Towarzystwa Diabetologicznego oraz Konsultanta krajowego w dz. Diabetologii

Szczepienie celem czynnego uodpornienia przeciwko COVID-19 rekomendowane jest chorym na cukrzycę

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości

Alergie

Rekomendacje CDC odnośnie do kwalifikacji do szczepienia pacjentów z reakcjami alergicznymi w wywiadzie:

1. **Przeciwwskazaniem** do podania szczepionki mRNA jest :

- reakcja anafilaktyczna lub natychmiastowa reakcja alergiczna* (niezależnie od stopnia jej nasilenia) po podaniu pierwszej dawki szczepionki mRNA;
- udowodniona nadwrażliwość na którykolwiek składnik szczepionki

2. Zaleca się **ostrożność** w przypadku szczepienia osób z historią natychmiastowej reakcji alergicznej* (niezależnie od stopnia jej nasilenia) po podaniu innej szczepionki lub leku w formie iniekcyjnej. W przypadku takiego pacjenta należy dokonać bilansu zysku i strat, rozważyć skierowanie go do alergologa, a w przypadku podjęcia decyzji o szczepieniu – obserwować go przez 30 minut po iniekcji.

3. **Można szczepić** osoby z historią reakcji alergicznej niezwiązanej z podażą leku w formie iniekcyjnej lub szczepionki. Dotyczy to: żywności, jadu owadów, leków przyjmowanych doustnie, zwierząt, lateksu, alergenów środowiskowych (np. wziewnych). Reakcje alergiczne w rodzinie także nie są przeciwwskazaniem. Pacjent po wstrząsie anafilaktycznym po ekspozycji na wyżej wymienione powinien być obserwowany przez 30 minut po szczepieniu; inni 15 minut.

* pokrzywka, obrzęk naczynioruchowy, „niepokój” oddechowy (np. świszczący oddech, stridor) lub anafilaksja występujące w ciągu 4 godzin obserwacji od podania szczepionki/leku

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości

Postępowanie z pacjentem z anafilaksją w wywiadzie

1. Kluczowe jest, żeby szczepienia odbywały się w warunkach umożliwiających natychmiastową specjalistyczną pomoc i leczenie anafilaksji zgodnie z algorytmem przedstawionym poniżej. Pacjenta z wywiadem anafilaksji lub ciężkiej reakcji alergicznej* należy obserwować przez 30 minut po szczepieniu. U pozostałych pacjentów obserwacja nie powinna być krótsza niż 15 minut.
2. Konieczne jest stałe monitorowanie działań niepożądanych, występujące po szczepieniu przeciw COVID-19 w ośrodkach wykonujących szczepienia.
3. Pacjenta, u którego wstrząs wystąpił pierwszy raz w życiu w związku ze szczepieniem należy po ustąpieniu objawów przekierować do dalszej diagnostyki alergologicznej w ośrodku specjalistycznym.
4. U pacjentów w trakcie immunoterapii i/lub leczenia biologicznego, w tym terapii biologicznej astmy lub atopowego zapalenia skóry (AZS) proponuje się utrzymanie 14 dniowego odstępu pomiędzy dawkami szczepionki przeciwko COVID-19 a szczepionką alergenową i/lub lekiem biologicznym.

* pokrzywka, obrzęk naczynioruchowy, „niepokój” oddechowy (np. świszczący oddech, stridor) lub anafilaksja występujące w ciągu 4 godzin obserwacji od podania szczepionki/leku

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

**Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości**

Jak postępować w przypadku ciąży, w kontekście szczepionek mRNA przeciw COVID-19?

Dostępne badania kliniczne wskazują na fakt bardzo niskiego ryzyka związanego z poddaniem się szczepieniu mRNA przez kobiety w ciąży. Należy jednocześnie pamiętać, że kobiety w ciąży mają większe ryzyko ciężkiego przebiegu COVID-19, włączając w to leczenie na oddziałach intensywnej terapii, mechaniczną wentylację (respiratoroterapię) oraz zgon. Ponadto należy wskazać, że COVID-19 u kobiety w ciąży wiąże się również z komplikacjami w jej przebiegu, z przedwczesnym porodem włącznie.

Z uwagi na fakt zajścia w ciążę 23 kobiet w trakcie badań klinicznych nad szczepieniami mRNA, mamy pewien obraz dotyczący bezpieczeństwa tego typu szczepień u ciężarnych. 9 z nich zrezygnowało z dalszego udziału w badaniach klinicznych po otrzymaniu pierwszej dawki szczepienia. Pozostałe 14 kobiet zdecydowało się kontynuować cykl szczepień, przyjmując drugą dawkę. Wszystkie kobiety są monitorowane. Nie obserwowano u nich żadnych niepożądanych odczynów. Badania nad bezpieczeństwem szczepienia mRNA u kobiet w ciąży są planowane i niedługo się rozpoczną.

Obecna wiedza medyczna każe uważać, że szczepionki mRNA będą w pełni bezpieczne dla ciężarnych, ponieważ nie zawierają one żywych wirusów, a co więcej – mRNA ze szczepionki istnieje bardzo krótko. Jest szybko degradowane, nie dociera do jądra komórkowego i przejście przez łożysko jest mało prawdopodobne.

Jednak należy pamiętać, że obecnie – z powodu ograniczonej ilości doniesień – wpływ szczepienia mRNA przeciw COVID-19 jest niepewny w odniesieniu do kobiety w ciąży oraz samego płodu. Szczepienie mRNA przeciw COVID-19 u kobiety ciężarnej należy poddać ocenie bilansu korzyści i ryzyka wynikających ze szczepienia.

cd. na następnej stronie

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Photo by Jonas Kakaroto from Pexels

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

**Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości**

Jak postępować w przypadku ciąży, w kontekście szczepionek mRNA przeciw COVID-19 cd.

Kobiety w ciąży, które znajdują się w grupie, w której szczepienie przeciw COVID-19 jest rekomendowane (np. przedstawicielki personelu medycznego), **mogą** poddać się szczepieniu. W przypadku innej niż personel medyczny populacji, decyzję należy podjąć **indywidualnie**, po wcześniejszej rozmowie z lekarzem.

W trakcie rozmowy należy wziąć pod uwagę:

1. Ryzyko transmisji COVID-19 (obszar, na jakim się szczepimy – czy mamy dużo zakażeń, czy mało, jak wygląda sytuacja epidemiologiczna, etc).
2. Indywidualne (danej ciężarnej) ryzyko zakażenia się SARS-CoV-2 (praca w domu, praca w skupiskach ludzkich, jak np. nauczycielki).
3. Ryzyko ciężkiego przebiegu COVID-19 dla danej ciężarnej i związane z tym ryzyko dla płodu (otyłość, cukrzyca t. 2 przed ciążą, inne choroby będące czynnikami ryzyka ciężkiego przebiegu COVID-19 przed ciążą etc).
4. Skuteczność szczepionki u danej ciężarnej (np. niedobory odporności, leczenie immunosupresyjne etc).
5. Skutki uboczne szczepienia mRNA.
6. Mało danych dotyczących szczepienia mRNA u ciężarnych.

Skutki uboczne u kobiet w ciąży, które mogą wystąpić po szczepieniu mRNA przeciw COVID-19, są podobne jak wśród pozostałej populacji. Ciężarnym, które podczas poprzednich szczepień notowały gorączkę, można zalecić przyjęcie paracetamolu, gdyż gorączka może powodować komplikację w trakcie ciąży. Paracetamol może być również polecany dla ciężarnych kobiet, które notują inne reakcje poszczepienne. Preparat proponowany jest oczywiście kobietom, u których nie występuje nań uczulenie.

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości

Jak postępować w przypadku planowania ciąży w kontekście szczepionek mRNA przeciw COVID-19?

Planowane zajście w ciążę: kobiety, które chcą zajść w ciążę, **nie muszą** tego odkładać po wykonaniu szczepienia mRNA przeciw COVID-19.

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Photo by Dominika Roseclay from Pexels

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

**Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości**

Stanowisko Fundacji Bank Mleka Kobiecego, Centrum Nauki o Laktacji i Polskiego Towarzystwa Wakcynologii w sprawie szczepienia przeciwko SARS-CoV-2 kobiet w okresie laktacji

Zważając na wartość mleka kobiecego w dobie pandemii i wagę szczepień przeciw COVID-19 rekomendujemy proponowanie kobietom w okresie laktacji szczepienia szczepionką mRNA skierowaną przeciw COVID-19.

Nasze stanowisko jest zgodne ze stanowiskami innych Towarzystw Naukowych na świecie, wynika z logicznych wniosków, które wyciągnęliśmy z wiedzy na temat bioaktywności mleka kobiecego, farmakokinetyki substancji leczniczych w laktacji, charakterystyki szczepionki mRNA przeciw COVID-19 oraz wskazań i przeciwwskazań do szczepień.

Mleko kobiece:

Zgodnie z aktualną wiedzą matki COVID+ karmią piersią lub odciągającym mlekiem, a dzieci są zdrowe.

W mleku kobiecym kobiet po przechorowaniu COVID-19 wykazano obecność przeciwciał anti-SARS-CoV-2 przekazywanych dziecku i prawdopodobnie biorących udział w ochronie dziecka.

Jest prawdopodobne, że jak w przypadku innych szczepionek, czynniki reakcji odpornościowej wywołanej zaszczepieniem, będą przechodziły do mleka matki. Nie wiadomo jeszcze jakie to może mieć znaczenie dla dziecka.

Mleko kobiece ma wysokie wartości przeciw infekcyjne, dotyczące też innych chorób, więc wszelkie ograniczenia dostępu do niego dzieciom w okresie pandemii jest wysoce niewłaściwe. Odmowa szczepienia z powodu laktacji mogłoby prowadzić do szkodliwych dylematów: nie szczepić się czy rezygnować z karmienia.

cd. na następnej stronie

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

**Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości**

Stanowisko Fundacji Bank Mleka Kobiecego, Centrum Nauki o Laktacji i Polskiego Towarzystwa Wakcynologii w sprawie szczepienia przeciwko SARS-CoV-2 kobiet w okresie laktacji cd.

Szczepionka mRNA przeciw COVID-19 ze zmodyfikowanymi nukleozydami (Comirnaty firmy Pfizer/BioNTech):

Jest szczepionką zabiją, zawierającą tylko informację genetyczną o syntezie białka szczytowego (ang. spike, S) wirusa SARS-CoV-2. Jedyną szczepionką, której nie można podawać karmiącym matkom jest szczepionka żywa przeciw żółtej febrze. W charakterystyce produktu leczniczego zapisano brak danych na temat bezpieczeństwa szczepienia w okresie laktacji ponieważ w badaniach żadnej z dostępnych do tej pory na rynku szczepionek mRNA nie uczestniczyły kobiety karmiące piersią lub odciągające mleko dla dzieci. Okres karmienia piersią nie stanowi przeciwwskazania do podania szczepionki mRNA przeciw COVID-19 ze zmodyfikowanymi nukleozydami. mRNA jest cząsteczką niestabilną i nawet przy założeniu, że nanomolekuły lipidowe będące nośnikiem mRNA znalazłyby się w mleku kobiecym, na podstawie aktualnej wiedzy wydaje się wielce prawdopodobne, iż zostaną one szybko zdegradowane w przewodzie pokarmowym dziecka. Ryzyko niepożądanych zdarzeń u dziecka karmionego piersią przez zaszczepioną matkę jest czysto teoretyczne.

Kwalifikacja do szczepienia:

Decyzja o zaszczepieniu należy do matki karmiącej, po uwzględnieniu analizy korzyści i ryzyka oraz stopnia narażenia na zakażenie SARS-COV-2 (grupy objęte priorytetem to pracownicy ochrony zdrowia i matki wcześniaków przebywających w szpitalu). Podobnie jak w przypadku podawania innych preparatów off label, lekarza kwalifikującego obowiązuje poinformowanie matki, że nie ma w chwili obecnej badań odnośnie bezpieczeństwa w grupie matek karmiących piersią i ich dzieci, jednak nie jest to równoznaczne z przeciwwskazaniem do szczepienia. Nie wymaga to dodatkowej zgody pisemnej, wystarczy podpisanie Kwestionariusza wstępnego wywiadu przesiewowego.

Mimo że nie spodziewamy się działań niepożądanych u dziecka karmionego piersią po przyjęciu w/w szczepionki przez matkę, lekarz ma obowiązek zgłosić taki przypadek zgodnie z aktualną procedurą zgłaszania NOP. Nie jest zalecane ukrywanie faktu karmienia piersią przez matki zgłaszające się do punktu szczepień.

Na podstawie aktualnej wiedzy, nie ma wskazań do przerywania karmienia piersią przed lub po szczepieniu, zarówno I jak i II dawką.

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości

Czy mogę zachorować na COVID-19 po podaniu szczepionki?

Nie. Obecnie dostępne szczepionki zawierają jedynie fragment informacji genetycznej wirusa SARS-CoV2, dzięki któremu w naszych komórkach powstanie jedynie jego białko powierzchniowe – kolec. Ani fragment kwasu nukleinowego wirusa, ani kolec nie spowoduje odtworzenia się całego wirusa, a tym samym wywołania choroby Covid-19.

Chorobę tę powoduje tylko kompletna, infekcyjna cząstka wirusa, która nie znajduje się w żadnej szczepionce.

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości

Czy szczepienie przerywa łańcuch transmisji wirusa?

W obecnym momencie wiemy, że każda z dostępnych szczepionek spełnia swoje zadanie i zapobiega objawowemu, w tym ciężkiemu przebiegowi Covid-19 i następujących po nim groźnym powikłaniom.

W przypadku szczepionek Pfizera i Moderny względy logistyczne (brak wystarczającego zaplecza) zdecydowały, że nie można było u ponad 70 tys. ochotników pobierać cotygodniowych wymazów w kierunku badania obecności wirusa.

Badania takie przeprowadzono dla szczepionki AstraZeneca/Oxford i wykazano, że w 50% przypadków nie dochodziło do transmisji wirusa (zakażenia innych). Ponieważ w badaniach klinicznych uczestniczyły także osoby starsze i o obniżonej odporności to należy przyjąć, że dla większości populacji odsetek ten będzie jeszcze wyższy.

Nawet jeśli szczepienie nie powstrzymuje w pełni możliwości zakażenia wirusem SARS-CoV2, to pełna transmisja wirusa może być ograniczona, ze względu na istniejącą już odporność.

Pamiętajmy, że większość zakażeń jest efektem kontaktu z chorym wykazującym objawy (wirus rozprzestrzenia się drogą kropelkową podczas kasłania, kichania czy nawet rozmowy). Po szczepieniu nasz organizm będzie też w stanie o wiele szybciej poradzić sobie z ewentualną infekcją i wyeliminować cząsteczki wirusa z organizmu, więc czas w którym będziemy zdolni zakażać innych również powinien ulec znacznemu skróceniu.

Wniosek: wraz z coraz większym odsetkiem zaszczepionej populacji będzie można z większym prawdopodobieństwem stwierdzić, czy szczepionki są w stanie całkowicie przerwać łańcuch transmisji wirusa. Sytuacja jest cały czas monitorowana przez firmy farmaceutyczne i dane na ten temat powinny wkrótce się pojawić.

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości

Dlaczego szczepimy po przejściu Covid-19?

Wstępne badania pokazują, że przechorowanie Covid-19 daje nam odporność na przynajmniej 9 miesięcy (lub dłużej, jednak w tej chwili można obserwować odporność jedynie na przestrzeni czasu jaki minął od początku pandemii).

W związku z nieznanym czasem trwania odporności po Covid-19 oraz jej intensywności, podanie szczepionki nadal jest zalecane w przypadku ozdowieńców. Szczepionka jest opracowana w taki sposób, aby wykształcić odpowiedź układu odpornościowego na jak najwyższym poziomie i zapewnić nam ochronę nawet w przypadku pojawienia się nowych wariantów wirusa. Poziom przeciwciał powstających po przejściu Covid-19 zależy od natężenia objawów chorobowych; w przypadku infekcji bezobjawowych lub łagodnych jest on znacznie niższy (i potencjalnie może nie chronić przed ponowną infekcją) niż u osób po ciężkim przebiegu choroby.

Dlatego szczepienie ozdowieńców powinno nasilić i przedłużyć odpowiedź układu odpornościowego, zapewniając nam bezpieczeństwo na dłuższy czas. Obecnie zaleca się szczepienie na Covid-19 w 90 dni po przejściu choroby, jednak w razie konieczności ten czas może zostać skrócony i szczepionkę można podać już 10 dni po ustąpieniu objawów.

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości

Jak często trzeba będzie się szczepić?

Obecnie trudno odpowiedzieć na to pytanie. To będzie zależało od tego, jak długo będzie się utrzymywała odporność poszczepienna oraz czy koronawirus będzie się tak istotnie zmieniał (jak wirus grypy), aby była konieczność szybkiego dostosowania szczepionki do nowego wariantu. Aktualne szczepionki chronią przed wariantami brytyjskim, południowoafrykańskim i brazylijskim.

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

**Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości**

Jakich NOP-ów można się spodziewać po podaniu szczepienia przeciwko SARS-CoV-2?

Po przyjęciu szczepienia, spodziewane objawy możemy podzielić na dwie grupy: lokalne (miejscowe) oraz ogólne (ogólnoustrojowe/systemowe).

Miejscowe: ból w miejscu wkłucia, obrzęk w miejscu wkłucia, wysypka w okolicach miejsca wkłucia, lokalne powiększenie węzłów chłonnych – po stronie szczepionego ramienia).

Ogólne: gorączka, zmęczenie, ból głowy, dreszcze, mialgia (bóle mięśni), artralgia (bóle stawów).

W zależności od preparatu (Pfizer/BioNTech, Moderna), grupy wiekowej i dawki szczepienia, u ok. 80-89% zaszczepionych wystąpi co najmniej 1 objaw miejscowy, a u 55-83% co najmniej 1 objaw ogólny, związany ze szczepieniem (wymieniony powyżej).

Większość objawów poszczepiennych ma charakter przemijający oraz mają nasilenie łagodne do średniego. Występują w ciągu 3 pierwszych dni od szczepienia i ustępują po ok. 1-3 dniach od wystąpienia. Objawy poszczepienne są częstsze i mają większe nasilenie po drugiej dawce szczepienia oraz wśród młodszych osób w porównaniu z populacją osób starszych.

Do łagodzenia miejscowych oraz ogólnych odczynów rekomenduje się użyć leków przeciwgorączkowych i przeciwbólowych (paracetamol, niesteroidowe leki przeciwbólowe). Nie zaleca się rutynowego stosowania tych leków po szczepieniu.

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

Imię i nazwisko pacjenta:

PESEL lub seria i nr paszportu:

Kwestionariusz wstępnego wywiadu przesiewowego przed szczepieniem osoby dorosłej przeciw COVID-19

Kwestionariusz należy wypełnić przed wizytą u lekarza. Odpowiedź na poniższe pytania pozwoli lekarzowi zdecydować, czy można u Pani/Pana wykonać w dniu dzisiejszym szczepienie przeciw COVID-19. Odpowiedzi będą wykorzystane przez lekarza w czasie kwalifikacji do szczepienia. Lekarz może zadać dodatkowe pytania. W przypadku niejasności, należy poprosić o wyjaśnienie pracownika medycznego realizującego szczepienie.

Lp.	Pytania wstępne	Tak	Nie
1.	Czy w ciągu ostatnich 4 tygodni miała Pani/miał Pan dodatni wynik testu genetycznego lub antygenowego w kierunku wirusa SARS-CoV-2?		
2.	Czy w ciągu ostatnich 14 dni miała Pani/miał Pan bliski kontakt lub mieszka z osobą, która uzyskała dodatni wynik testu genetycznego lub antygenowego w kierunku wirusa SARS-CoV-2 lub mieszka z osobą, która miała w tym okresie objawy COVID-19 (wymienione w pyt. 3-5)?		
3.	Czy w ciągu ostatnich 14 dni miała Pani/miał Pan podwyższoną temperaturę ciała lub gorączkę?		
4.	Czy w ciągu ostatnich 14 dni występował u Pani/Pana nowy, utrzymujący się kaszel lub nasilenie kaszlu przewlekłego z powodu rozpoznanej choroby przewlekłej?		
5.	Czy w ciągu ostatnich 14 dni wystąpiła u Pani/Pana utrata węchu lub odczucia smaku?		
6.	Czy w ciągu ostatnich 14 dni wróciła Pani/wrócił Pan z zagranicy (strefa czerwona)?		
7.	Czy otrzymała Pani/otrzymał Pan jakąkolwiek szczepionkę w ciągu ostatnich 14 dni?		
8.	Czy Pani/Pan czuje dzisiaj przeziębienie lub ma biegunkę, lub wymioty)?		

Jeśli odpowiedź na którekolwiek z powyższych pytań jest pozytywna, szczepienie przeciw COVID-19 powinno zostać odroczone. Na szczepienie należy zgłosić się wtedy, gdy wszystkie odpowiedzi na ww. pytania będą negatywne. W razie wątpliwości należy skontaktować się z lekarzem realizującym szczepienia.

Lp.	Pytania dotyczące stanu zdrowia	Tak ^a	Nie	Nie wiem ^a
1.	Czy dziś czuje się Pani/Pan chora/chory, czy występuje pogorszenie (zaostrenie) choroby przewlekłej?			
2.	Czy w przeszłości lekarz rozpoznał u Pani/Pana ciężką, uogólnioną reakcję alergiczną (wstrząs anafilaktyczny) po podaniu jakiegoś leku lub pokarmu, albo po ukąszeniu owada?			
3.	Czy wystąpiła u Pani/Pana kiedykolwiek ciężka niepożądana reakcja po szczepieniu?			
4.	Czy lekarz rozpoznał kiedyś u Pani/Pana uczulenie na glikol polietylenowy (PEG) lub inne substancje ¹ ?			
5.	Czy choruje Pani/Pan na chorobę znacznie obniżającą odporność (nowotwór złośliwy, białaczkę, AIDS lub inne choroby układu immunologicznego)?			
6.	Czy otrzymuje Pani/Pan leki osłabiające odporność (immunosupresyjne), np. kortyzon, prednizon lub inny kortykosteroid (deksametazon, Encortolon, Encorton, hydrokortyzon, Medrol, Metypred itp.), leki przeciw nowotworom złośliwym (cytostatyczne), leki zażywane po przeszczepieniu narządu, radioterapię (napromienianie) lub leczenie z powodu zapalenia stawów, nieswoistego zapalenia jelita (np. choroby Crohna) lub łuszczycy?			
7.	Czy choruje Pani/Pan na hemofilię lub inne poważne zaburzenia krzepnięcia? Czy otrzymuje Pani/Pan leki przeciwkrzepliwowe?			
8.	<i>(tylko dla Pań)</i> Czy jest Pani w ciąży?			
9.	<i>(tylko dla Pań)</i> Czy karmi Pani dziecko piersią?			
10.	Czy ma Pani/Pan wątpliwości do zadanych pytań? Czy którekolwiek z pytań było niejasne?			

^aOdpowiedź TAK lub NIE WIEM, na którekolwiek pytanie wymaga dodatkowego wyjaśnienia przez lekarza.

Formularz wypełniony przez: Data:

Formularz sprawdzony przez: Data:

Oświadczenie

Oświadczam, że dobrowolnie wyrażam zgodę na wykonanie szczepienia przeciw COVID-19

Potwierdzam, że zostały mi przekazane informacje dotyczące tego szczepienia i je zrozumiałam/ zrozumiałem. Zostały mi udzielone również odpowiedzi na wszystkie zadane przeze mnie pytania i zrozumiałam/zrozumiałem udzielone mi odpowiedzi.

.....

Data i podpis

¹ Więcej informacji na temat składu szczepionki można znaleźć w Ulotce dla pacjenta, dostępnej na stronie urpl.gov.pl. Ulotkę udostępnia personel realizujący szczepienia.

Fundacja
Szczepienia
– Rozwiewamy
Wątpliwości

Instrukcja dla lekarza do kwestionariusza wstępnego wywiadu przesiewowego przed szczepieniem osoby dorosłej przeciw COVID-19

<https://www.gov.pl/attachment/6b8fcd4f-e6c4-4f55-acc4-3eff71f9e668>

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych

Fundacja Szczepienia – Rozwiewamy Wątpliwości

Źródła

<http://ptwakc.org.pl/2021/01/14/stanowiska-polskich-towarzystw-naukowych-dot-szczepien-przeciw-covid-19/>

<http://www.reumatologia.ptr.net.pl/?stanowisko-zarządu-głównego-polskiego-towarzystwa-reumatologicznego-i-konsultanta-krajowego-w-dziedzinie-reumatologii-dotyczace-szczepien-przeciwko-covid-19-u-pacjentow-z-autoimmunologicznymi-i-zapalnymi-chorobami-reumatycznymi,314>

<https://www.pta.med.pl/wp-content/uploads/Jahnz-Ro%CC%81z%CC%87yk-rekomendacje-szczepienia-COVID19-alergie-28.12.2020.pdf>

<https://www.mp.pl/szczepienia/artykuly/wytyczne/255665,szczepienie-przeciwko-covid-19-kobiet-w-ciazy-i-karmiaczych-piersia>

<https://www.pkopo.pl/aktualnosci/2020/901>

<http://www.ptg-e.org.pl/NOWE-05-01-2021-Stanowisko-Polskiego-Towarzystwa-Gastroenterologii-oraz-Konsultanta-Krajowego-w-dziedzinie-gastroenterologii-w-sprawie-szczepien-przeciw-COVID-19-u-pacjentow-z-nieswoistymi-chorobami-z,310.html>

<https://www.pkopo.pl/aktualnosci/2020/901>

<https://www.mp.pl/szczepienia/artykuly/wytyczne/255665,szczepienie-przeciwko-covid-19-kobiet-w-ciazy-i-karmiaczych-piersia>

<http://cnol.kobiety.med.pl/pl/karmisz-piersia-mozesz-sie-szczepic/>

<https://www.pta.med.pl/wp-content/uploads/Jahnz-Różyk-rekomendacje-szczepienia-COVID19-alergie-28.12.2020.pdf>

<http://www.ptg-e.org.pl/NOWE-05-01-2021-Stanowisko-Polskiego-Towarzystwa-Gastroenterologii-oraz-Konsultanta-Krajowego-w-dziedzinie-gastroenterologii-w-sprawie-szczepien-przeciw-COVID-19-u-pacjentow-z-nieswoistymi-chorobami-z,310.html>

<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/safety/allergic-reaction.html>

Serdecznie dziękujemy również prof. Agnieszce Szuster-Ciesielskiej, wirusolog z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Prof. dr hab. Krzysztofowi Pyrciowi, Małopolskie Centrum Biotechnologii UJ

Mgr. inż. Emilii Cecylii Skirmuntt, wirusolog z Uniwersytetu Oksfordzkiego

Dr n. med Ilonie Małeckiej, pediatrze, wykładowcy oraz członkowi zarządu PTW

Lek. Bartoszowi Fiałkowi, specjaliście w dziedzinie reumatologii

Opracowanie zgodne ze stanem wiedzy na 16.01.2021

Szczepienia przeciw COVID-19
Ciesz się życiem, chroń siebie i innych